

Tekst | Koen Mortelmans Beeld | Koningin Elisabethzaal / ZOO Antwerpen; John Gundlach / Willemen Groep (luchtfoto's) / Jonas Verhulst

ELISABETH CENTER ZET ANTWERPEN STERKER OP DE CULTURELE KAART

In Antwerpen heeft de nieuwe Koningin Elisabethzaal op plechtige wijze de deuren geopend. De zaal vormt het hart van het Elisabeth Center Antwerp, het nieuwe hightech congres- en concertcentrum naast de diertuin. Qua akoestiek is het wereldtop.

In de eerste concertzaal van de diertuin, die nu ZOO Antwerpen heet, hield de gegede burgerij sinds 1897 dansavonden en genoot ze van symfonie-orkesten. Het complex raakte echter zwaar beschadigd in de Tweede Wereldoorlog en brandde uit in 1947. Een tweede concertzaal verrees in 1959, met

elementen van Expo 58, de wereldtentoonstelling van Brussel in 1958. In 2011 besloot ZOO Antwerpen de bestaande zaal niet te renoveren, maar een volledig nieuwe Koningin Elisabethzaal te bouwen. Ian Simpson Architects uit Manchester won de hiervoor uitgeschreven ontwerpwedstrijd.

GESCHIEDENIS GEÏNTEGREERD

Van het oorspronkelijke complex bleef de kenmerkende gevel langs de straat wel bewaard. Ook historisch waardevolle bouwdelen van de diertuin, zoals de Marmen Zaal, Wintertuin, Darwin en Verlatzaal, zijn in het ontwerp geïntegreerd. Ze kregen zelfs een grotere zichtbaarheid.

De nieuwe Koningin Elisabethzaal is de thuishaven van de Filharmonie (Royal Flemish Philharmonic). Zowel haar concerten, opnames als repetities vinden er plaats.

De bewaarde oude gevels kregen meer zichtbaarheid.

Voor de werken sloegen de aannemers Willemen, Heijmans en Verstraete & Vanhecke de handen in elkaar. Willemen en Heijmans trokken de nieuwbouw op, Verstraete & Vanhecke nam de restauratie van de historische delen op zich. De nieuwbouw rust op circa vijfhonderd funderingspalen. "We hebben er ook 1.300 ton wapeningstaal en 800 ton profielstaal in verwerkt", zegt Jan Blyweert, projectdirecteur bij Willemen. "De welfels zijn goed voor een oppervlakte van 17.600 m² en het zwaarste dakspant weegt 35 ton." Voor de dakhuid van de zaal en de gevelbekleding opteerde de ZOO voor metalen shingles die verwijzen naar de mozaïekachtige architectuur van historische gebouwen. Voor de nieuwe kantoorruimten en repetitie-lokalen van residentieorchest de Filharmonie viel de keuze op keramische tegels in verschillende kleuren. Die tegels sluiten naauw aan bij de architecturale context. Architect Ian Simpson: "De gebruikte materialen verhogen het ruimtelijke effect en reflecteren het licht."

AKOESTIEK

Simpson werkte voor het Elisabeth Center samen met Kirkegaard Associates uit Chicago en Bureau

Bouwtechniek. Kirkegaard is een wereldautoriteit op het vlak van akoestiek. Larry Kirkegaard kwam naar Antwerpen om onder meer de nagalmtijd van de zaal te meten. "De akoestiek van de Koningin Elisabethzaal overtreft onze stoutste verwachtingen. In de oude zaal scoorden we 6/10 en nu 10 op 10."

De uitstekende akoestiek is te danken aan het ideale volume en de afwerking van de zaal. Ze is smaller, dieper en hoger dan haar voorganger. De verhoudingen evolueerden van het vroegere hoefijzer- naar het huidige schoendoosmodel. De afwezigheid van een vast proscenium (voortoneel) vermijdt klankverlies. Massieve zaalwanden in beton isoleren het geluid. Bovendien zijn zowel de ruimte als alle technische installaties mooi afgeschermd volgens het box-in-box-principe – een extra bouwschil binnen een bestaand gebouw. Afwerkingslagen zoals houten wanden, parketvloeren, een metalen plafond bedekt met akoestische matten en de stoffen stoelbekleding zorgen voor de juiste reflectie en absorptie van het geluid. Aan het plafond zijn beweegbare reflectoren

bevestigd die het geluid projecteren. Deze kunnen verplaatst worden in functie van de voorstelling.

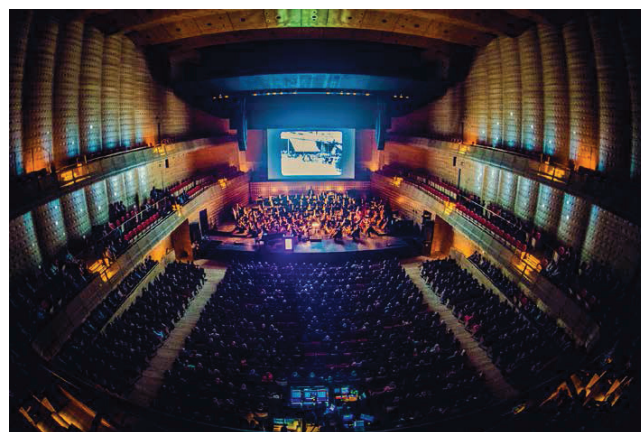
CAPACITEIT

De publiekscapaciteit varieert, afhankelijk van de opstelling (theater, concert, congres), van 1.761 tot 2.020 plaatsen. In het hele congrescentrum – de Koningin Elisabethzaal, diverse "break out rooms", het Atrium, de ZOGallery en de historische zalen van de ZOO – kan het Elisabeth Center meer dan 2.700 personen ontvangen op een oppervlakte van 25.000 m².

MULTIFUNCTIONEEL

De nieuwe Koningin Elisabethzaal is multifunctioneel. Klassieke muziek en opera resoneren er machtig, maar ook pop, rock, musicals, wereldmuziek, dans, theater en lezingen komen er uitstekend tot hun recht. De turnovertijd van de zaal – de tijd die nodig is voor de opbouw en afbraak van een productie – is minimaal. In de ruimte boven het plafond kunnen belichting en decors voorbereid worden. Voor voorstellingen waarbij een doek of decor noodzakelijk is, kan het nodige materiaal verschijnen via het plafond. ➤

THV ELISABETH

Door de combinatie van moderne geluidsversterking en verplaatsbare geluidsreflectoren, podiumelementen, stoelen en koorwagens kunnen er 's middags aria's weerklinken en dezelfde avond al rocknummers. De catering wordt verzorgd onder het Atrium.

'De akoestiek van de Koningin Elisabethzaal overtreft onze stoutste verwachtingen'

de inkomzaal vanaf het Koningin Astridplein die zich onder de Koningin Elisabethzaal bevindt. In de professionele keukens kunnen de chefs tot tweeduizend personen gelijktijdig van diners voorzien. Aanpalend aan de verschillende zalen zorgen drie afwerkingskeukens voor de finishing touch. Op de begane grond langs de Carnotstraat bevindt zich de los- en laadzone voor leveranciers en concertorganisatoren. Vrachtwagens kunnen tot in het hart van het complex rijden, dicht bij het podium. Bijkomend is er een ondergrondse inrit met een veertigtal parkeerplaatsen voorzien. Zo is er een duidelijke scheiding tussen publiek en organisatie.

Drie torenkranen tillen de ruwbouwmaterialen over de gevels langs het Astridplein.

KOSTENPLAATJE

Het prijskaartje bedraagt 87 miljoen euro. De Vlaamse regering investeerde 57,2 miljoen, de stad Antwerpen 3,5 miljoen en de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen, het moederhuis van 200 Antwerpen, bracht 26 miljoen euro in, plus haar volledige bestaande infrastructuur en de extra aangekochte panden aan de Carnotstraat.

VERSTRAETE
VANHECKE

WILLEMEN
GROEP

heijmans